

Hodnocení diplomové práce Markéty Kučové Dita Saxová a Lvíče – osudy dvou žen poznamenaných holocaustem.

Diplomantka si zvolila téma práce i vzhledem ke své aprobaci (psychologie), v její první čtvrtině jsou obecně a vcelku konvenčně představeni oba autoři a jejich realizované umělecké projekty, k zaznamenání jsou zde i chybičky (gramatické, stylistické a místy i věcné), mezi nimi „sepjetí“ (s. 6), zmínka, že Lustig Českou republiku „považuje za jeden z nejkrásnějších národů“ (s. 12), „osudy postav, kteří balancují“ (s. 18) či informace, že „Škvorecký v rozhovoru s Irenou Svenssonovou řekl...“ (s. 21), přitom I. Svenssonová je švédskou studentkou torontského profesora Dannyho (!), tedy jednou z románových postav Příběhu inženýra lidských duší.

Z očekávané analýzy obou textů a příběhů v nich uložených však práce záhy zásadně vybočuje a jako by mávnutím kouzelného proutku se vše mění, a to s „příchodem“ kapitoly Dita Saxová. Autorka nás počíná provádět vnitřním světem Dity Saxové i světem jí obklopujícím, včetně autorem perfektně sestaveného ansámblu postav a postaviček, jež mu poslouží ať již coby Ditini protihráči obého pohlaví (Linda, D. E.), tak spoluhráči (Tonička či mužové všech generací), a najdeme mezi nimi i jednoho - jakkoliv odmítnutého – rytíře (Alfred). Lustigův první rozsáhlejší text je dosti záhadný a interpretačně zapeklitý sám o sobě, diplomantka však množství znepokojujících otázek rozšiřuje: vznikl by tento příběh, pokud by Dita přežila? Proč skončila život sebevraždou? Jednalo se skutečně o sebevraždu? Jaký byl vztah autor – postava? Jaké možnosti měly židovské dívky, které přežily? Svatba? Emigrace? Setrvání v nabídnutém „mírovém“ životním stylu? Jakou roli v Ditiných úvahách hrála její lágrová traumata? Mohou být možné odpovědi zakódovány v citaci na s. 65:

„V každodenní blízkosti smrti se přeživší naučili uvažovat o konci vlastního života bez strachu, bez úzkosti; v okamžiku, kdy jejich život ztratil smysl, měli sílu ho ukončit.“?

Ztratila Dita po válce smysl života, nebo ho vůbec nenalezla? Diplomantka opouští pozici čtenářky a nahlíží postavu (postavy) socio – psychologicky, v centru její pozornosti se ocitá i vztah „autor – Dita“ a otázka ze sféry „coby, kdyby“: mohl nechat Lustig Ditu přežít? Mohl, ale proč? Vždyť z tohoto světa odešla (s největší pravděpodobností dobrovolně), on se snaží v textu usilovně

dopátrat příčin, pochopit ji, porozumět její duši, ač ví (nikoliv tuší!), že se mu to nikdy nemůže podařit.

Prakticky ve stejném duchu práce pokračuje částí další, věnovanou Lvíčeti J. Škvoreckého, jež je detektivkou téměř sama o sobě; text je představován analyticko – synteticky, tj. kombinací pasáž dějových (příběhových) a reflexivních, opět s množstvím otazníků zásadnějších či epizodních.

Cenným je závěrečné porovnání osudů obou hlavních protagonistek, z nichž každá se svojí minulostí vyrovná po svém. Zaujala mne v této části úvaha autorčina o krysaři:

„Symbolika krysaře se taktéž objevuje v obou knihách: u Dity je oním vůdcem D. E. či chlapci z Mezinárodního modrobílého svazu, ale také možná někdo jiný, nebo něco jiného. U Lenky si můžeme pod krysařem představit redaktora, šéfa Procházku či Vaška.“ (s. 105)

Napadlo mne, zda by v druhém případě oním „krysařem“ nemohla být naopak slečna Lenka sama.

Práce se svým způsobem vymyká tradičním diplomovým textům; opírajíc se o bohatou literaturu sekundární je psána kultivovaně, se značnou mírou empatie, se znepokojivými a precizně mířenými sondami do nitra dívčí (ženské) duše. Na některé z otázek nabízí diplomantka odpovědi svoje, dívčí či ženské, nad nimiž mužský čtenář může podumávat možná stejně, jako mohl podumávat Arnošt Lustig nad textem vzešlým z jeho pera; o tom, že je příběh stále „neuzavřený“ a nedal spát ani samotnému autorovi, svědčí, že ještě po desetiletích příběh Dity Saxové (Saxlové) opakovaně otevíral a literárně dotvářel.

Domnívám se, že drobné (a skutečně řídké) prohřešky proti gramatické správnosti na více než stovce stránek textu nepřekrývají evidentní kvality předložené diplomové práce, proto ji navrhuji klasifikovat jako výbornou.

V Plzni 17. 5. 2016

Jiří Staněk